

Vitsen med veven

Barneversjon av

Small Pieces Loosely Joined: A Unified Theory of the Web

("Små deler løst sammenføyret - En enhetlig teori om veven")
av David Weinberger

oversatt av: Jorunn Danielsen

Small Pieces Loosely Joined forsøker å forklare det jeg mener er virkelig viktig med veven. Jeg skrev boka for voksne, men jeg tror det som står i den, er like sant for barn som for voksne.

Det var derfor jeg skrev denne barneversjonen av boka for barn. Jeg tenkte på min 11 år gamle sønn da jeg skrev den, og om du går i 5.-8. klasse, tror jeg du vil kunne få utbytte av å lese den.

Hvis du leser boka på veven (<http://vitsen.agane.com>), vil du finne en masse pekere å utforske i høyremargen på sidene.

Jeg vil veldig gjerne vite hva du synes, og e-postadressen min er self@evident.com (skriv på engelsk). Ellers finnes det både en norsk og en engelsk debattside om du går inn på <http://vitsen.agane.com> på veven.

La oss sette i gang!

Dette er en oversatt barneversjon av David Weinbergers bok
Small Pieces Loosely Joined: A Unified Theory of the Web
(Perseus Books, 2002)
copyright © 2002 David Weinberger
www.evident.com

Mer om voksenboka: www.smallpieces.com
Norsk barneversjon på nettet: vitsen.agane.com

Hva er vitsen med veven?

Kapittel 1: Hva ting skal brukes til

Når du vil vite hva en oppfinnelse er, spør du hva den brukes til. Hvis du ikke visste at telefoner brukes til å ringe folk, for eksempel, kunne du tro at de bare var pussig utformede plastikkting som lager pipelyder når du trykker på tastene. Og hvis du ikke visste at veier brukes til å reise på, kunne du tro at de bare var altfor lange basketballbaner eller fine steder å gå på rollerblades.

Så hva skal veven brukes til?

Du bruker den sikkert til å finne informasjon til skoleoppgaver. Så det er én ting den skal brukes til. Faktisk ble veven oppfunnet av Tim Berners-Lee for å gjøre det enklere for forskere å bruke Internett til å finne dokumenter skrevet av andre vitenskapsfolk. Altså bruker du veven akkurat på den måten han som skapte den, hadde tenkt.

Men du bruker sikkert veven på noen måter Berners-Lee ikke tenkte på, også. Bruker du veven til å sende e-post? Veven er til for å sende e-post.

Bruker du veven til å utveksle øyeblikksmeldinger med venner? Veven er til for å sende øyeblikksmeldinger.

Har du eller foreldrene dine noen gang kjøpt noe via veven? Veven er til for shopping.

Har du noen gang spilt et spill som dam eller sjakk via veven? Veven er til for å spille spill.

Har du noen gang lyttet til musikk via veven? Veven er til for å lytte til musikk.

Har du noen gang blitt lurt av et nettsted? Du trodde du ble med på en enkel konkurranse - å prøve å klikke på en apekatt som beveger seg, for eksempel - men det viste seg bare å være et knep for å få deg inn på en side som solgte skrot? Eller kanskje du klikket på en peker som sa den ville ta deg til en side om din favorittsanger eller yndlings-tv-stjerne, og så endte du opp på en side som ville selge deg jukeslankepiller i stedet. Du ble lurt. Jada, veven er til for å lure folk.

Det virker som om noen finner på noe nytt du kan gjøre med veven hver dag. To leger i hver sin by kan se på en pasients røntgenbilder sammen og snakke om hva de tror bildene viser. Familier kan dele fotografier og til og med få dem vist i en spesiell elektronisk ramme som kan stå på bokhylla. Det finnes allerede kjøleskap som kan sende deg en e-postmelding om de merker at du holder på å gå tom for melk! Det er umulig å spå hva som vil bli oppfunnet i morgen og i overmorgen. Veven er også til for alle disse framtidsspådommene.

Det gjør veven til en merkelig greie. Den skal brukes til e-post, til øyeblikksmeldinger, til kjøp og salg, til spill, til å lytte til musikk, til å lure folk og til ting som ikke er oppfunnet ennå.

Ja, veven er en underlig greie. På noen måter er den faktisk mer som et *sted* enn som en ting. Akkurat som du kan gjøre ting på et sted, kan du gjøre ting på veven. Hva du kan gjøre på et sted, avhenger av hva slags sted det er. Hvis det er et klasserom, kan du lære, hvis det er en skolegård, kan du leke. Hvis det er en romstasjon, kan du sveve rundt vektløs og spille en skikkelig rar omgang mikado.

Så hvis vi vil forstå veven, bør vi spørre hva slags sted det er. Og det er et veldig godt spørsmål.

Kapittel 2: Veven og den virkelige verden

Det finnes milliarder av sider på Verdensveven. Hvis de ikke var knyttet til hverandre, ville det bare vært en diger haug med sider.

Hva knytter dem sammen? I den virkelige verden følger en side etter en annen side fordi bokomslaget holder dem sammen. Men på veven er to sider bare "ved siden av" hverandre om de peker til hverandre. Som du vet, er en peker tekst eller bilde på en vevside som du kan klikke på, og som tar deg med fra en side til en annen. Pekerne lenker milliardene av adskilte sider på veven sammen til en vev.

Dette kalles "hyperkobling" for å vise at det ikke er som koblinger i den virkelige verden. Hvis jeg vil koble sammen to hunder i den virkelige verden, ved å hekte sammen halsbåndene deres, må de to hundene stå veldig nær hverandre. Det går ikke om én hund er i Trondheim og den andre i Roma. Men på veven kan en side i Trondheim hyperkobles like enkelt til en side i Roma som du kan koble sammen en side du har laget med en din nærmeste nabo har laget. Det er det som er "hypert" med en "hyperkobling".

Pekere gjør løse sider til en vev. Pekere gjør også veven til den *typen* sted den er. Siden vi begynte dette kapitlet med å spørre hva slags sted veven er, vet vi nå at vi må se på hvordan pekerne holder veven sammen.

Pekere er rare.

Ta noe som er så enkelt at vi ikke tenker over det, engang: I den virkelige verden, hvis huset til vennen din er tre kvartaler fra huset ditt, er ditt hus tre kvartaler fra hans. Så klart!

Men det er ikke sånn veven virker. La oss si at hobbyen min er å samle på skjell. Jeg lager et nettsted om skjellene jeg har funnet. På siden min legger jeg pekere til andre sider jeg tror leserne kunne være interessert i. En av disse pekerne går til nettstedet til det amerikanske naturhistoriske museet i byen New York. Jeg trenger ikke museets tillatelse for å gjøre dette. Jeg trenger bare vite museets nettadresse, som er www.amnh.org. Nå vil altså alle som kommer til mitt nettsted, være bare ett klikk unna museets nettsted. Men om du er på museets nettsted, er du da bare ett klikk unna mitt? Nei, for museets nettsted har ikke noen peker til mitt nettsted.

Så mitt nettsted kan være "nærmeste nabo" til museets nettsted, men museets nettsted er ikke i mitt nære nabolag.

Det er bare den første forskjellen mellom veven og den virkelige verden. Her er noen flere:

I virkeligheten er det grenser for hvor mange nære naboer du kan ha. På veven kan du ha så mange "nære naboer" du bare vil. Ditt nettsted kan ha hundrevis av pekere, og ingen vil klage over at nabolaget blir overfylt og trangt, eller at huset foran dem sperrer utsikten.

Her er en forskjell til. Det er en begrenset mengde landjord her på planeten. Hver gang noen bygger en ny bygning, har hun eller han brukt opp litt av den landjorda. Når noen bygger et nytt nettsted på veven, er det annerledes - ikke nok med at det ikke bruker opp noe, det gjør faktisk veven større. Hvis veven hadde 20 milliarder sider fra før, har den nå 20 milliarder og én side. Det er ingen grense for hvor stor veven kan bli, men det finnes en grense for hvor stor byen din kan bli.

En annen forskjell er at når du flytter til et nytt nabolag i virkeligheten, bor det folk der fra før. Du må ta de dårlige naboene "med på kjøpet", sammen med de gode. På veven skaper du ditt eget nabolag ved hyperkoblinger mellom ditt nettsted og nettstedene som du liker. Hvis det er et nettsted om skjell som påstår at skilpadder og pastaskjell er skalldyr, lar du bare være å peke til det, fordi du vet at det er feil. Du får velge alle naboene dine på veven.

Men den største forskjellen på veven og den virkelige verden har å gjøre med grunnen til at nettstedet bruker pekere. I vårt eksempel la jeg en peker fra min side til museet, fordi jeg tenkte at folk som besøkte mitt nettsted, ville interessere seg for museets nettsted. Hver peker på veven er lagd av noen med vilje. Vanligvis er det fordi personen tror at besøkende vil synes det andre nettstedet er verdt å bruke tid på - kanskje fordi det er informativt, eller det er underholdende eller komisk.

Det er ganske spesielt, dette. Veven er en vev på grunn av hyperkoblingene som knytter sidene sammen. Men hver peker uttrykker noens interesser og anbefalinger. Hvis du skulle lagd et kart over veven som viste alle nettstedene og alle pekerne, ville du lagd et kart over ting de 500 millionene mennesker som er på veven, interesserer seg for.

Det er helt forskjellig fra et kart over den virkelige verden, som viser hvor fjellene ligger og hvor havet slutter og landet begynner. Kartet over den virkelige verden viser hva vi mennesker har fått som utgangspunkt. Veven viser hva vi har valgt å bry oss om.

Og det er akkurat det som er så spesielt med veven som sted. Den er ikke lagd av fjell, hav, ørkener og skoger. Den er lagd av mennesker som bryr seg om ting sammen.

Kapittel 3: Å være sammen

Vev-stedet er bygd opp av mennesker som bryr seg om ting sammen. Det siste ordet er viktig: "sammen". Veven er egentlig et nytt sted hvor vi kan være mennesker sammen. På veven kan vi være sammen på nye måter.

På ett vis er det opplagt. Nettet ga oss e-post, som er en ny måte vi kan knytte oss til hverandre på. Og veven ga oss praterom og øyeblikksmeldinger. Du og en venn kan til og med sette opp vevkameraer og vinke til hverandre over nettet. Alt dette er nye måter å knytte seg til hverandre på.

Men det er ikke det som er så spennende og viktig med veven.

La oss finne på et eksempel. La oss si at du er med i skolens skjellsamlerklubb, som møtes hver torsdag etter skoletid. Hver torsdag møter 30 barn. På begynnelsen av hvert møte reiser noen seg og viser fram et skjell hun eller han har funnet. Så får alle stille spørsmål, påpeke interessante ting ved skjellet eller fortelle hvordan skjellet likner på skjell i deres egen samling.

La oss så si at du blir med i en skjellsamlerklubb på veven. La oss si at klubben "møtes" ved å ha ei e-postliste. Ei e-postliste er en enkel idé, det er derfor det finnes millioner av dem. Hvis du vil si noe til klubbmedlemmene, sender du ikke e-post til en bestemt person, men til selve lista. Adressen kan være noe sånt som skjell@postlister.net (- denne adressen er oppdiktet, så ikke prøv den!) Din e-postmelding blir sendt til alle på lista. Om noen vil svare, sender han eller hun også svaret til lista, og alle på lista får den e-postmeldingen, også. Det er som et møte i skolens skjellsamlerklubb ved hjelp av e-post.

Men se på forskjellene mellom klubben i den virkelige verden og e-postlisteversjonen av den.

Noen av forskjellene er åpenbare. For eksempel møtes klubben i den virkelige verden ukentlig, mens e-postlista "møtes" når noen har noe å si. Dessuten er det nødvendig å bo i nærheten av skolen din for å bli med i klubben, mens hvem som helst hvor som helst kan bli med på e-postlista.

Men du kan også komme til å finne ut at du høres ut som én slags person i skjellklubben og en annen slags person på skjell-e-postlista. Når du snakker til klubben, kan du se folk som nikker fordi de er enige, eller kanskje de begynner å drodle på blokkene sine - noe som ville være et tegn på at de kjeder seg. Du ser ikke noe av dette når du sender en e-postmelding, så noen ganger sier folk på e-postlister ting bare for å få noen til å reagere. Mens du kanskje ville ha sagt til klubben din at "I noen kulturer blåser folk i konkylier på denne måten for å lage musikk", kan du på e-postlista komme til å si at "Lyden av en konkylie er den vakreste lyden i verden og får en fiolin til å høres ut som en katt med mageknip!"

Sånt skjer ofte på veven. I ei prategruppe om sport kan entusiasmen din for et lag få deg til å skrive med bare store bokstaver og si ting du vet ikke er helt sanne, som at "FOTBALLANDSLAGET ER SUPERT SUPERT SUPERT LAG OG VIL VINNE VM NESTE GANG, OG DEN SOM SIER NOE ANNET, ER BARE EN STOR, DUM SEKK MED POTTITER." I ei prategruppe om dans, derimot, kan du komme til å utveksle ordspill så fort du kan taste, i stedet for å rope og skrike. Noen som leser kommentarene dine i sportsprategruppa, vil kanskje ikke engang gjenkjenne deg som den samme personen i danseprategruppa. Det er mye lettere å la deg selv høres ut på én måte framfor en annen på veven enn ute i den virkelige verden, fordi ingen vet hvem du er på veven.

Hvis du tenker på forskjellene vi har sett på, er de egentlig forskjeller i tid, rom og hvem vi er.

Tid. Hvis det er onsdag, og du nettopp har funnet et spennende skjell, må du vente ei uke før du får fortalt skjellklubben om det. Men om du var med på ei e-postliste, ville du sende ut en e-postmelding onsdag ettermiddag. Folk ville lese den når det passet dem. Folk ville svare når det passet dem. Samtalen er ikke avgrenset til bare tirsdag ettermiddag. Den er der alltid og pågår med eller uten deg. Du kan hoppe inn når du vil.

Rom. I den virkelige verden bor du her, og jeg bor halvannen mil unna, så vi ser ikke hverandre så ofte. Og Paolo bor mange tusen kilometer borte i Italia, og Indira bor enda flere tusen kilometer lengre borte i India. Den virkelige verdens rom adskiller oss. På veven *skiller* ikke rommet oss. Det *knytter oss sammen...* ved hjelp av e-post, nettprat, øyeblikksmeldinger og pekere.

Hvem vi er. Rom gjør det vanskelig å bevege seg rundt, derfor bor vi på ett sted og er stort sett den samme personen dag etter dag. Men vi kan smette inn og ut av veven og prøve ut å være forskjellige slags folk. Det selv-et vi noen ganger føler vi sitter fast i i den virkelige verden, gir slipp på veven.

Hvis tid, rom og hvem vi er er annerledes på veven, da er det virkelig et bemerkelsesverdig sted.

Kapittel 4: Vev-stedet

Veven er et annet slags sted. Men hvorfor har det skapt mer røre enn noe annet på 50 år?

Spør deg selv: Når er vi mennesker på vårt beste? Når er du mest stolt av å være den du er? Hvis du ville at menneskene skulle gjøre skikkelig godt inntrykk på besøkende fra Mars, hva ville du ta marsboerne med for å se?

Jeg tror jeg ville tatt marsboerne med for å se oss ta vare på hverandre. Kanskje ville jeg vist dem foreldre gå rundt med et nyfødt barn på armen seint på natta, mens de forsøker å få barnet til å sovne igjen. Eller frivillige som snekrer på et hus til noen som vil få livet sitt forandret av det. Eller hvordan vi automatisk stopper for noen som har falt og spør om alt er bra med dem. Eller kanskje hvordan en hel nasjon gir mat og medisin til et land på den andre siden av havet. Det er når vi tar oss av hverandre at vi er på vårt beste.

Når vi er på vårt beste, er vi også mest menneskelige. Du kunne ikke forstått oss om du aldri så oss på vårt beste, like lite som du ville forstå en basketball om du bare så den flat og uten luft.

Vi er bare mennesker fordi vi er forbundet med andre mennesker. Om du vokste opp på ei øde øy, ville du vokse opp og knapt være menneske i det hele tatt. Du ville ikke ha ord og ikke andre tanker enn hvilke planter som smakte godt og hvilke insekter som smakte vondt. Du ville kanskje vært det dårligste eksempelet å vise en marsboer som prøver å forstå oss mennesker.

Vi er mennesker fordi vi er forbundet med andre mennesker. Og hvorfor knytter vi oss til hverandre? Fordi vi som mennesker bryr oss om hverandre og om verden. Statuer bryr seg ikke om hva som skjer med dem. Roboter bryr seg ikke. Det gjør mennesker. Vi bryr oss sammen.

Det kan være vanskelig å knytte seg til hverandre i den virkelige verden, fordi avstander holder oss adskilt. Fram til telefonen ble oppfunnet, kunne du bare opprette forbindelse med folk som bodde i nærheten av deg. Du kunne skrive brev, men vanligvis ville du skrevet til folk du allerede kjente. Og det samme gjelder telefonen: vi ringer nesten alltid folk vi kjenner. I den virkelige verden har forbindelsene våre vanligvis vært folk som lever rundt oss: familien vår, naboene våre, folk som går til skolen vår eller er i samme menighet som oss.

Selvfølgelig er det noe veldig viktig ved å leve blant de menneskene som er nær oss. Vi blir veldig godt kjent med familien vår og vennene våre fordi nærheten deres betyr at vi treffer på dem hver dag eller hver uke. Og det at du kan gå nedover fortauet og treffe på noen du liker, kan gjøre en plikt til noe morsomt.

Likevel gjør den virkelige verden det vanskelig å skape forbindelser og avgrenser oss for det meste til folk som er nær oss.

Veven gjør det vanvittig enkelt å skape forbindelser. Vi kan møte noen fra den andre siden av kloden bokstavelig talt like enkelt som en nabo nedi gata. Selvsagt vil vi sannsynligvis ikke bli like godt kjent med vevvennen som vi kjenner vennene våre i den virkelige verden. Men forbindelsene vi skaper på veven er verdifulle for oss på en annen måte.

I den virkelige verden møter vi mennesker som tilfeldigvis bor i nærheten. På veven møter vi mennesker fordi de deler en interesse. Vi kan for eksempel søke på veven etter informasjon om et spesielt skjell, fordi det er noe vi bryr oss om. I søket finner vi en side om hvordan en lager smykker av skjell. På det nettstedet kan det være et sted hvor du kan stille spørsmål og andre rundt om i verden kan svare. Alle som skriver hit, bryr seg om skjell. Det er derfor de er på dette nettstedet. Med ett har du funnet en gruppe mennesker som er interessert i det samme som deg. Du har skapt en forbindelse som ikke er basert på det at du tilfeldigvis bor på samme sted, men på at begge bryr seg om det samme.

Her har vi altså to verdener. I den virkelige verden skilles mennesker av avstander. På grunn av jordas enorme utstrekning, har forskjellige kulturer utviklet seg. Folk bor i forskjellige land, adskilt av grenser og noen ganger av stengsler med bevæpnede soldater. På veven kommer folk sammen - de knytter seg til hverandre - fordi de bryr seg om de samme tingene.

Den virkelige verden handler om avstander som holder folk adskilte. Veven handler om felles interesser som bringer folk sammen.

Så hvis det å skape forbindelser og bryr seg om er det som gjør folk menneskelige, da er veven - bygd av pekere og drevet av folks interesser og lidenskaper - et sted hvor vi kan bli bedre til å være mennesker.

Og det er det som er vitsen med veven.

S l u t t